

לורנס פישר

עץ הופך להיטלר ומטוס הופך לבעיה!

בולאון מספר 80

הגעתי עד מספר 80, מי מזמין אותי לקפה? טוב יש הפסקת אש, קצרה או ארוכה, אף אחד לא יודע, אבל לפחות יש פגרה מטיפוס על קירות. לא מבין למה לא רוצים לאסוף בולים, זה מרגיע ולא צריכים לטפס, אפשר לשבת ולהתעצבן. יום השואה היה היום ועמדנו לצפירה לזיכרון למחיר שהעם שלנו שילם, כשלא הייתה לנו מדינה משלנו. כל מי שמכיר אותי בעולם הבולאות יודע שאחת האהבות שלי זה מלחמה דוארית או בגרמנית postkrieg. לאילו שלא מכירים את המושג, זה נושא רחב הכולל הרבה דוגמאות כמו המכתבים שנשלחו מרודזיה לאנגליה לאחר הכרזת העצמאות החד צדדית, ואנגליה לא הכירה בהם. כתבתי על נושא זה באחד מגיליונות בולאון.

היום אנחנו נדבר על מה שמופיע על הבולים, זה הרגע שבו בול רגיל לגמרי מפסיק להיות רגיל. לא מפני שהתעריף היה שגוי. לא מפני שהמכתב נמען לא נכון. אלא מפני שמישהו, במקום כלשהו, החליט שהעיצוב שלו אומר משהו פוליטי.

וזה בדיוק מה שקרה עם בול מערב גרמני של 50 פפניג, שהונפק בדצמבר 1964 במסגרת סדרת המבנים. העיצוב הציג את אלוואנגן, עם שער ועץ.

לרוב האנשים זה היה פשוט עוד בול מן המניין. אבל היו מי שטענו שענפי העץ יוצרים דמות זעירה של "ראש היטלר" עם כובע, בדיוק מה שהופך

את הפריט הזה לכל כך מעניין. הבול היה תקף. רשויות הדואר של מזרח גרמניה "גילו" את ראש של היטלר עם כובע באולר אנגלי, מוסתר בצמרות העצים והשתמשו בסיפור למטרות תעמולה. זה התאים לנרטיב הרשמי של מזרח גרמניה שטען שיש פשיזם סמוי ברפובליקה הפדרלית הגרמנית (גרמניה המערבית).

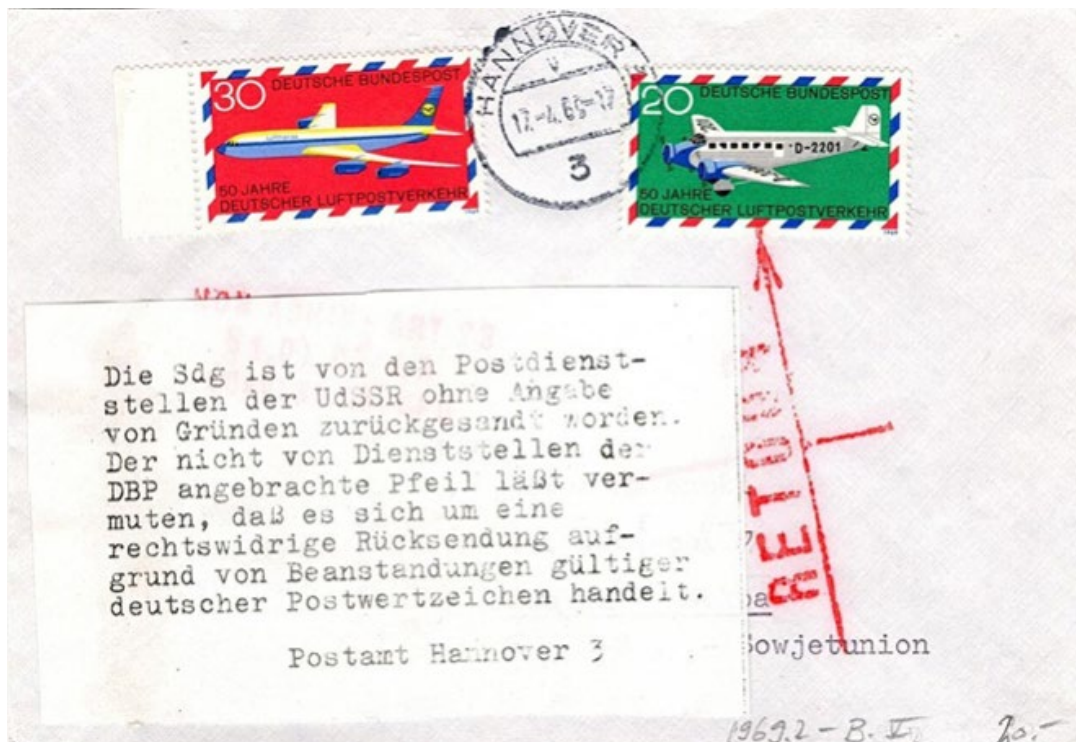

מעניין לציין שפרשנות זו, לא הובילה לאיסור כללי על הבול. דואר עם הבול התקבל במזרח גרמניה, וברוב המחוזות נותר ראשו של היטלר לכאורה ללא שינוי. עם זאת, בפוטסדאם, עובדי הדואר החשיבו את העיצוב כפוגעני והשחירו רק את הראש לכאורה בעץ, תוך שהם משאירים את שאר הבול קריא לחלוטין. ראו את המעטפה בעמוד הבא המציגה דוגמה ל"צנזורה" זו של העיצוב.

המעטפה נשלחה בדואר אמיתי. ובכל זאת, עצם העיצוב הפך לחשוד. העץ כבר לא היה רק עץ. הוא נעשה הצהרה פוליטית, או לפחות משהו שחששו ממנו ככזה.

ואז מגיע הסיפור השני, שהוא אולי אפילו טוב יותר.

סיפורים מעניינים מעולם הבולאות

מדובר במכתב ממערב גרמניה שנשלח לברית המועצות. מבחינה דוארית, נראה שהכול היה תקין לחלוטין. ובכל זאת המכתב הוחזר עם חותמת אדומה של חץ המצביע על בול ה-20 פפניג ועם פתק הסבר מודפס מסניף הדואר בהנובר. השלטונות הסובייטיים לא נתנו הסבר מדויק, אבל הרמז היה ברור למדי: משהו בבולים הגרמניים התקפים שעל המעטפה הפך את הפריט לבלתי קביל. בפועל יש חוקים של ה-UPU, ארגון הדואר הבינלאומי שאומר שמדינה יכולה לסרב לקבל מכתב הנושא בול כאשר מתנגדים לעיצוב שעל הבול הנחשב פוגע במדינה המקבלת.

אז מה הבעיה במכתב הזה? החשוד הוא כמובן בול ה-20 פפניג שהחץ מציין אותו, בול המראה את מטוס ה-52 Ju. במבט ראשון זהו רק בול רגיל בנושא תעופה. אבל הבול מציג את המטוס D-2201, ככל הנראה המטוס של לופטהנזה ששימש את היטלר במסע הבחירות לנשיאות בשנת 1932. אם פקידי הדואר הסובייטיים זיהו זאת כך, הרי שהמטוס כבר לא היה מטוס תמים. הוא נעשה טעון מבחינה היסטורית ופוליטית. וברגע שזה קרה, כל המעטפה הפכה לבעיה.

כאשר מציבים את שני הפריטים הללו זה לצד זה, רואים איך היסטוריה דוארית יכולה לתפוס משהו גדול בהרבה מתעריפים ומסלולים. במקרה אחד, פרט זעיר בתוך עץ נתפס כחשוד ואף צונזר מקומית. במקרה השני, נראה שעיצוב של מטוס הספיק כדי להעביר מכתב שלם לקטגוריה של דואר בלתי קביל מבחינה פוליטית. בשני המקרים, הדואר כבר לא רק נשא מכתבים. הוא נשא זיכרון, אידיאולוגיה ופרשנות.

זה מה שהופך את המעטפות הללו לכל כך מרתקות בעיני. הן מזכירות לנו שמערכת הדואר מעולם לא הייתה ניטרלית לגמרי. היא יכולה להפוך לצנזר, לשומר סף, ולפעמים גם לשחקן לא רצוני בתיאטרון פוליטי. בול תקף לחלוטין עדיין יכול להפוך לבעיה, אם האדם הלא נכון ראה בו את המשמעות הלא נכונה.

וזו גם הסיבה לכך שהפריטים האלה מרגישים כל כך עכשוויים. הדחף שמאחוריהם עדיין חי מאוד. גם היום אנחנו מתווכחים על סמלים, דימויים, מפות, סיסמאות, ועל מה הם "באמת" אומרים. גם היום אנחנו רואים ממשלות, מוסדות והמון מקוון מתייחסים לחפצים רגילים כאילו היו הצהרות פוליטיות. אנחנו רואים ידוענים עונדים סמל שהם בטוחים שהוא אומר דבר אחד, בעוד אחרים רואים בו זיכרון של דבר אפל בהרבה. החפץ עצמו לא השתנה. מה שמשתנה הוא המשמעות שמלבישים עליו.

המעטפות הללו אולי באות מתקופת המלחמה הקרה, אבל למרות הריחוק הן רלבנטיות לימינו. הן מזכירות לנו שברגע שהחשדנות תופסת מקום, כמעט כל דבר יכול להפוך לתעמולה. אפילו עץ. אפילו מטוס. וברגע שזה קורה, הדואר כבר לא רק מוסר מכתב. הוא מוסר עמדה פוליטית.

אז זהו הפעם!

נהניתם, ספרו לחבריכם, עוד יותר נהניתם, תרגישו חופשיים לשתף. לא נהניתם, אז אולי תהנו מסיפור הבא.

אז זהו, זה הסיפור של היום, ויש עוד אבל בפעם הבאה. אם בא לכם להגיב אז הנה קישור לשליחת מייל אלי: [שליחת מייל](#)

תגובות, הערות, בקשות וכד' ניתן לשלוח אלי ל lf.stamps@gmail.com

אם רוצים להפסיק לקבל את הניוזלטר, נא לשלוח לי מייל חוזר

ניתן להוריד את כל הניוזלטרים הקודמים באתר ההתאחדות: <http://israelphilately.org.il/info.asp?item=489>

מוזמנים גם לבקר באתר: <https://stampandstories.blogspot.com>

אתר חדש בנושא גלויות של הסטרייטיפ היהודי: <https://thejewishstereotypes.blogspot.com>

וגם בערוץ היוטיוב שלי: <https://www.youtube.com/channel/UCHGHlvoXTTM0rpyd3zW3lQQ>